

Мања Радуловић - Вулић

ДУШАН СКОВРАН И ЦРНА ГОРА

Познати диригент и музички писац Душан Сковран, професор Факултета за музичку умјетност у Београду и члан Друштва за науку и умјетност Црне Горе, од прве послеријатне посјете 1945. са Омладинском групом „Иво Лола Рибар“ па до последњег фестивала „Дани музике“ у Будви, био је чест гост на нашим концертима и драгоцјени савјетник и судионик у развоју музичке културе Црне Горе.

Душан Сковран (1923—1975) рођен је у Охриду; дириговање је студирао у Музичкој академији у Београду (1941—1946, код Михаила Вукдраговића), на Конзерваторијуму у Лењинграду (1946—1948. код Е. Хајкина), а дипломирао је 1949. у Високој школи државног конзерваторија у Загребу у класи Фридриха Цауна. Године 1955. похађао је Љетњи курс у Салцбургу код Игора Маркевича. Током двадесет и пет година умјетничког рада дириговао је у свим градовима наше земље, а поред Београда највише у Титограду. За Радио-Београд и за Радио-Титоград снимао је претежно дјела југословенских композитора, од најстаријих до савремених аутора. Његове интерпретације одавале су спонтаност, темперамент, сугестивност, изванредно познавање различитих стилова. Био је сарадник Музичке енциклопедије Лексикографског завода Југославије. Објављивао је у „Звук“, дневним и периодичним листовима и био стални сарадник разних југословенских радио-станица. Првенствено педагошки усмјерени текстови, у којима је своја осјећања и мисли саопштавао изванредно течним, чистим и спонтаним језиком, дуго су богатали музички програм Радио-Титограда. Као дописни члан Друштва за науку и умјетност Црне Горе посветио је посебну пажњу црногорској музици и њеним недовољно испитаним почецима. Он је рекао:

„Црну Гору доживљавам комплексно — од људи и живота до мелодија и сунца. Често уживам у звуку неког краја, јер сваки има своју одређену музичку традицију која чини основу за даљи развој и музичко васпитање... Некада су Енглеску називали

„земљом без музике” због тога што неколико вјекова у Енглеској није било већих значајнијих домаћих композитора . . . Али, земља без музике не постоји, и довољно је чути епски и лирски опус завичајне пјесме једног народа, па да човјек осјети колико музике има у том народу, у његову животу . . .”

Жеља, одушевљење и труд које је Душан Сковран улагао да Црна Гора не буде „земља без музике” — широк је и далекосежан.

Осјећао је радост што се „из сусрета у сусрет повећавао број тонских искри које треба да се разгоре у бујност музичког живота”, како је сам говорио.

Он је сматрао да „ваздух и народ у Црној Гори трепере од звукова” и да зато треба уложити пуно напора да се црногорски народни музички мелос спасе од пропадања и заборавља. Инсистирао је да се „још данас” сниме све мелодије које су се одржале, јер сјутра већ може бити касно. Тај материјал би био драгоцен основ за изградњу музичког стила црногорских композитора. Јер, музичка традиција и музички живот — то су прошлост и будућност.

Може се слободно рећи да нема ниједног вида музичке дјелатности у Црној Гори којој Душан Сковран није поклатио своју пуну пажњу, подстрек и помоћ. Више пута био је инспектор на завршним испитима Средње музичке школе. Његова увијек добронамјерна али директна запажања о раду претежно младих професора прихватана су као својеврсни путоказ за будућност.

Био је један од иницијатора за отварање Катедре за музичко образовање при Вишој педагошкој школи 1961. године, а затим и њен редовни професор у Титопраду. Прва и на жалост једина генерација студената ове Катедре с одушевљењем и другарском радошћу очекивала је сваки његов петнаестодневни долазак.

„Музичко образовање младог човјека зависи од личности наставника. Музички педагог мора бити свестрано образован, јер једино тако може младе људе увести у свијет умјетности. Ми живимо у свијету синтезе — једна слика садржи и музику и роман и филозофију у себе. Тако је и с музиком: да би сте је доживјели или приближили слушаоцу, морате посједовати и образоване и осјећања”.

Тако је он замишљао истинског музичара-педагога, и томе би се тешко шта могло додати или одузети.

Сковранов уџбеник „Наука о музичким облицима”, написан у сарадњи с професором В. Перичићем, намијењен студентима музичких академија, провјерено остаје као један од најбољих у југословенској музичко-педагошкој литератури уопште.

Пошто је, из финансијских разлога, укинута поменута Катедра за музичко образовање, Сковран се, заједно с Удружењем музичких педагога Црне Горе, са жаром и компетенцијом зала-

гао за формирање музичке академије у нас. Тако је било и на посљедњој скупштини овог Удружења 1. јуна прошле године, кад се прихватио рада у комисији за израду елабората, плана и програма првог степена академије. Ни ову обавезу није закаснио да изврши; и Универзитет „Вељко Влаховић“ у Титограду уврстио је у свој сљедећи план развоја формирање ове академије.

Његова повремена сарадња са оркестром Радио-телевизије Титоград није била мање драгоцјена. Његов упорни рад и велико искуство диригента-педагога могли су за свега неколико дана, уз пробе без предаха, препородити овај скромни ансамбл.

Музички програм Радио-Титограда дуго времена није се дао ни замислити без Сковранове сарадње. Његови, лирски интонирани, увијек приступачни, занимљиви и инструктивни текстови за музичке емисије одгајали су не само наше слушаоце већ и младе неискусне музичке уреднике, чије је прве покушаје храбрио, а њиховим се успјесима истински радовао.

Свестрано се интересујући за музичку културу Црне Горе, Сковран, природно није занемарио ни њене, махом заборављене, пионире. Остају драгоцјени подаци које нам је оставио о неколико посленика професионалног и аматерског музичког живота Црне Горе с краја XIX и почетка XX вијека, посебно о Которанки Јелисавети Поповић.

„Да ли сте чули за Јелисавету М. Поповић, прву Црногорску жену-композитора? Далеко од домовине, у Одеси, облачила је у музику родољубиве стихове пјесника Чеда Милића, чију је и збирку собом понијела, и преко неколико мора слала их браћи и сестрама у домовину, као знак своје носталгије за далеким родним крајем” — обавијестио нас је с одушевљењем о свом открићу у архиви старог пјевачког друштва „Јединство” у Котору. Намјеру да напише студију о надахнутим покушајима и побудама Јелисавете Поповић — није стигао да реализује.

Колика је била приврженост Душана Сковрана нашим људима, крајевима и традицији, последњи пут је показала прошлогодишња изложба у Будви „Путеви музике у Црној Гори”, с његовим нотним страницама, фотографијама и документима. Он је био и један од најактивнијих организатора ове изложбе.

Прије десетину година Сковран је отпочео да ради на монографији о Стевану Христићу, а последњих година прикупљао је грађу за опсежну студију о историјском развоју оркестарске музике у Срба.

Професор и декан на Факултету музичке умјетности (Музичкој академији) у Београду, оснивач и диригент оркеста овог факултета, с којим је остварио више од 600 концерата у земљи и иностранству, умјетник, теоретичар, музиколог, критичар. Он је један од оснивача и истакнутих руководиоца Музичке омладине Југославије . . . Све се то стапало у личности човјека из које је зрачила хуманост, енергија и ентузијазам.

Г Л А С Н И К
III
ОДЈЕЉЕЊЕ УМЈЕТНОСТИ
Књига 1

Издаје: ДРУШТВО ЗА НАУКУ И УМЈЕТНОСТ ЦРНЕ ГОРЕ
Штампа: Графичко предузеће „Нови дани”, Београд, Рузвелтова 10.
Тираж: 1.000 примјерака.

